

VZGOJNI NAČRT OŠ BRINJE GROSUPLJE

UVOD

Z vzgojnim načrtom določamo načine doseganja in uresničevanja ciljev in vrednot v osnovni šoli (2. člen Zakona o osnovni šoli) ob upoštevanju potreb in interesov učencev ter posebnosti širšega okolja. Oblikovali so ga strokovni delavci šole v sodelovanju s starši in učenci.

Vsebina vzgojnega načrta:

1. temeljne vrednote,
2. vzgojne dejavnosti (proaktivne in preventivne, svetovanje in usmerjanje, vzgojni ukrepi: pohvale, priznanja in nagrade ter vrste vzgojnih ukrepov v primeru kršitev),
3. oblike vzajemnega sodelovanja s starši in
4. vključevanje staršev v uresničevanje vzgojnega načrta.

1. TEMELJNE VREDNOTE

Temeljne vrednote, na katerih temelji vzgojni načrt šole, so vrednote, ki so skupne tako delavcem kot staršem in učencem naše šole.

VREDNOTE, ki smo jih tako učenci kot starši in delavci šole najpogosteje izpostavili, so:

- SPOŠTOVANJE,
- ODGOVORNOST,
- SAMOSTOJNOST,
- ZNANJE,
- ZDRAVJE in
- STRPNOST.

2. VZGOJNE DEJAVNOSTI ŠOLE

Vzgojno delovanje poteka ves čas, pri vseh oblikah vzgojno-izobraževalnega dela.

Vzgojne dejavnosti šole temeljijo na načelih vzgojnega delovanja.

Šolsko okolje oblikujejo tako, da se vsi udeleženci vzgojno-izobraževalnega procesa počutijo varne, sprejete (*načelo zagotavljanja varnosti*), da so pri šolskem delu motivirani, ustvarjalni in da prevzemajo odgovornost za svoje vedenje in dejanja ter sprejemajo omejitve, ki jih postavlja življenje v skupnosti. Temeljne pravice, kot npr. pravica do spoštovanja in pravične obravnave, pravica do kakovostnega poučevanja in s tem povezanega dobrega znanja ..., nosijo s sabo tudi korelativne dolžnosti, ki jih je potrebno upoštevati (*načelo združevanja pravic, odgovornosti in pravil*). Za doseg optimalnega razvoja otroka je potrebno odkrivanje, spoštovanje in razvijanje individualnih lastnosti posameznika, zato upoštevamo *načelo individualizacije*, ki strokovnim delavcem dopušča avtonomijo pri vzgojnem delovanju.

Temeljno načelo vzgojnega delovanja je **zglede** (*načelo osebnega zgleda*).

Zaposleni dajejo učencem s svojim ravnanjem zgled, zato so dolžni dosledno ravnati v skladu s tem vzgojnim načrtom.

Starši imajo največji vpliv na učence, zato je tudi njihova odgovornost pri dajanju zgledov otrokom največja. Starši nosijo pomemben delež za otrokov razvoj in napredek, zato je pričakovano, da sodelujejo pri uresničevanju vzgojnega načrta (*načelo sodelovanja s starši in usklajenosti pristopa šole in staršev*).

Pri vzgojnem delovanju je potreben medsebojni spoštljiv odnos – tako učencev do drugih otrok, staršev in delavcev šole, kot delavcev šole do sodelavcev, otrok in staršev ter nenazadnje spoštljiv odnos staršev do svojih otrok, drugih otrok in delavcev šole (*načelo vzajemnega spoštovanja*).

Pri učencih razvijamo odgovornost in samostojnost. V primeru, da se ne držijo jasno zastavljenih pravil, sprejmejo odgovornost (*načelo razvijanja odgovornosti*). Če nekaj ne naredijo pravilno, skušajo napako sami popraviti oz. se iz napake česa naučiti. Spodbujamo jih, da so pri reševanju problemov samostojnosti (*načelo razvijanja samostojnosti*), pri čemer jim strokovni delavci dajo vedeti, da so ob njih in jim bodo po potrebi pomagali, vendar naj skušajo težavo rešiti sami. V okviru ur ODS jih opolnomočimo za reševanje problemov.

2.1 Proaktivne in preventivne dejavnosti

Veliko pozornosti namenjamo razvijanju moralnih vrednot, sprejemanju odgovornosti za svoje vedenje in kritično vrednotenje lastnega vedenja in vedenja vrstnikov. Spodbujamo razumevanje, da smo ob siceršnji odgovornosti zase odgovorni tudi za druge, da pomagamo šibkim in posameznikom v težavah. Spodbujamo medvrstniško pomoč in solidarnost v konkretnih šolskih situacijah. Učence navajamo na strpnost, nenasilno reševanje konfliktov ter jim privzgamemo spoštljiv odnos do drugih. Navajamo jih na zdrav način življenja. Spodbujamo razvijanje odgovornosti in samostojnosti. Učence opolnomočimo za učinkovito reševanje problemov.

Ker je oddelek razreda osnovna socialna skupina v šoli, posebno pozornost namenjamo oblikovanju in razvijanju dobrih medsebojnih odnosov s spodbujanjem ugodne socialne klime vsakega posameznega oddelka. Vsaka oddelčna skupnost sprejme pravila oddelka, ki izhajajo iz pravil šolskega reda in ki spodbujajo medsebojno povezanost in sodelovanje, gradijo na občutku varnosti, zaupanju in sprejetosti. Nagradujemo in poudarjamo zgledno vedenje učencev, zato vodimo pogovore o takem vedenju.

Izvajamo preventivne dejavnosti za preprečevanje zasvojenosti, nasilništva in drugih odklonskih pojavov ter dejavnosti, ki povezujejo učence, delavce šole, starše, lokalno skupnost in skrbijo za medgeneracijsko povezovanje in sodelovanje.

Prizadevamo si za takojšnje in načrtno reševanje problemov, težav in konfliktov.

Cilji proaktivnih in preventivnih dejavnosti ter dejavnosti, ki zagotavljajo dosego navedenih ciljev, so navedeni v preglednici, ki je del letnega delovnega načrta šole.

2.2 Svetovanje in usmerjanje

Svetovanje in usmerjanje je namenjeno učencem, posredno pa tudi njihovim staršem, pri reševanju njihovih lastnih problemov, ki so povezani z njihovim razvojem, s šolskim delom, z odnosi z vrstniki in odraslimi, razvijanjem samopodobe in s prevzemanjem odgovornosti. Usmerjanje in svetovanje sta strokovni dejavnosti šole in lahko potekata v času pouka ali izven njega.

Svetovanje in usmerjanje se izvajata s cilji, da učenci:

- oblikujejo lastne cilje in načine uresničevanja,
- učinkovito organizirajo svoje šolsko delo v šoli in doma,
- spremljajo svoje delo in uspešnost,
- razmišljajo, presojujejo in vrednotijo svoje vedenje in ravnanje drugih,
- prevzemajo odgovornost za svoje ravnanje,
- se znajo vživeti v ravnanje drugih,
- razumejo razloge in posledice neprimernega vedenja,
- konstruktivno rešujejo probleme in konflikte,
- znajo ravnati in obvladovati stres, strah, čustveno napetost, frustracije, apatičnost ... in
- razvijajo pozitivno samopodobo.

V primerih, ko strokovni delavec presodi, da se pri otroku pojavljajo težave in oblike vedenja, ki jih šolska obravnava ne more izboljšati ali odpraviti, staršem predlaga obravnavo v zunanjih ustanovah, ki so specializirane za nudenje psiho-socialne pomoči.

2.3 Restitucija in šolska mediacija

Restitucija je oblika vzgojnega postopka, ki omogoča posamezniku, ki je s svojim ravnanjem povzročil materialno ali moralno škodo sebi, drugemu, skupini ali šoli, da to popravi. Posameznik se v postopku sooči s posledicami svojega ravnanja, sprejme odgovornost za takšno ravnanje in poišče načine, s katerimi svojo napako popravi. Slednji so smiselno povezani s povzročeno psihološko, socialno ali materialno škodo ter odvisni od individualnih in značajskih lastnosti učenca. Restitucijo lahko razumemo kot posebno polje vzgoje, katerega cilj je, da učenci kritično razmišljajo o svojem vedenju in da sami popravijo posledice slabo premišljenih ali nepremišljenih dejanj.

Mediacija je postopek, v katerem se osebe, ki so v sporu, ob pomoči tretje osebe (mediatorja) pogovorijo ter ugotovijo, kje so točke njihovega spora, si izmenjajo stališča, izrazijo svoja mnenja, ideje, težave in strahove ter skušajo najti rešitev, ki bo ustrezala strankam v sporu. V mediaciji prevzmeta sprti strani sami odgovornost za razrešitev nastalega konflikta.

2.4 Vzgojni ukrepi

Vzgojni ukrepi se podeljujejo za odpravo motečega vedenja/okrepitev pozitivnega vedenja. Postopek pri izreku vzgojnega ukrepa je enak, vendar pa pri izbiri vzgojnega ukrepa razrednik deluje skladno z načeli vzgojnega delovanja. Zaradi načela individualizacije pri podelitvi vzgojnega ukrepa upošteva:

- predvidene pedagoške posledice ukrepanja,
- zmožnost presoje posledic lastnih dejanj glede na učenčevo starost,
- nagibe oziroma motive za dejanje,
- okolje, v katerem učenec živi,
- škodljivost dejanja,
- ponavljanje kršitve ali pohvalnega vedenja,
- individualne značilnosti učenca,
- izkazan napredek.

2.4.1 Vzgojni ukrepi v primeru kršitev šolskega reda

Uporabljajo se, kadar učenci niso pripravljeni sodelovati pri reševanju problemov oz. kljub predhodno izvedenim vzgojnim dejavnostim ni prišlo do spremembe vedenja. Učencem pomagajo spoznavati njihove obveznosti do drugih ljudi in pomen pravil v družbeni skupnosti. Izvajanje vzgojnih ukrepov je povezano z nudenjem podpore, vodenjem učenca oz. iskanjem možnosti in priložnosti za spremembo neustreznega vedenja.

Nabor vzgojnih ukrepov:

- **Ukinitev nekaterih ugodnosti in dejavnosti**, ki jih šola nudi učencem izven predpisanih obveznih dejavnosti.
- **Povečan nadzor** nad učencem v času, ko je v šoli, a ne pri pouku (predvsem med odmori, pred in po pouku) oz. omejitev gibanja.
- **Zadržanje učenca po pouku** (pogovor v zvezi z reševanjem trenutnega problema, neopravljeno domače delo, naloga/zadolžitev, ki jo učenec izvaja v času izven pouka ...) ob seznanjenosti staršev.
- **Nadomestni vzgojno-izobraževalni proces:** Kadar učenec pogosto ne upošteva navodil in zato šola ne more prevzeti odgovornosti za varnost in izvedbo pedagoškega procesa izven prostorov šole (pouk, dnevi dejavnosti, tabori, šole v naravi, ekskurzije ...), ukrepamo skladno s 50. členom Zakona o osnovni šoli.
- **Dodelitev dodatnih nalog oz. podaljšanje neke naloge** z namenom navajanja učenca na bolj odgovorno in kvalitetno opravljanje te naloge (npr. naloge dežurnega učenca).
- **Odstranitev učenca od pouka:** mogoča je, kadar učenec s svojim vedenjem onemogoča izvajanje pouka kljub predhodnim pogovorom, dogovorom in opozorilom in s tem krši pravice ostalih učencev

oz. njihovo varnost. Če je mogoče, učenec v času odstranitve opravlja delo, kot bi ga sicer pri pouku, pod nadzorom strokovnega delavca. Strokovni delavec mu lahko pomaga pri reševanju problema, zaradi katerega ni pri pouku. Učenec je lahko pri istem predmetu odstranjen do 3 zaporednih ur.

- **Prepoved** vstopanja, zadrževanja ali uporabe določenih šolskih prostorov (npr. knjižnica, WC ...).

- **Prepoved približevanja** določenemu učencu.

- **Začasen odvzem predmeta (naprave)**, s katerim učenec ogroža svojo ali tujo varnost, moti pouk in druge dejavnosti oz. je zanj s šolskim hišnim redom določeno, da ne sodi v šolo.

- **Vključitev učencev v delavnice**, pri katerih naj bi se zavedli problema in izboljšali svoje vedenje. Delavnice vodijo šolski svetovalni delavci v času izven pouka.

Razrednik oz. strokovni delavec si pri izbiri vzgojnega ukrepa za posamezno kršitev šolskega reda pomaga z **natančnejšo opredelitvijo v pravilih šolskega reda**, kjer so opisana pričakovana vedenja, **primeri** kršitev in **primeri** ukrepov. Pri izbiri stopnje ukrepa upošteva **sistem vzgojnega delovanja** in ukrepanja.

Sistem vzgojnega delovanja in ukrepanja, vrste vzgojnih ukrepov

V okviru enake vrste kršitve poteka vzgojno ukrepanje praviloma po naslednjih stopnjah:

1. ustno opozorilo,
 2. pisno opozorilo in seznanitev staršev,
 3. prva posledica,
 4. druga posledica (ki je stopnjevana posledica prve predvidene posledice),
-
5. vzgojni opomini (prvi, drugi, tretji) ter s tem oblikovanje individualiziranega načrta,
 6. prešolanje.

Ustno opozorilo poda učitelj, pri komer je prišlo do kršitve, in ga vpiše v mapo vzgojnih ukrepov.

Pisno opozorilo poda učitelj, pri katerem je prišlo do kršitve, ga vpiše v mapo vzgojnih ukrepov ter o ukrepu pisno seznaniti starše in razrednika.

Posledica (3. oz. 4. vzgojni ukrep) je ukrep, pri katerem učenec opravi neko nalogo oz. zadolžitev z namenom, da sprejme odgovornost za svojo napako. Učitelj, pri komer je prišlo do kršitve, o slednji pisno obvesti razrednika. Razrednik ob posvetovanju z učiteljem in učencem določi vsebino in obseg naloge/zadolžitve ter o tem obvesti starše. Učenec nalogo oz. zadolžitev izvaja v času izven pouka, prisostvuje pa ji učitelj, pri komer je prišlo do kršitve, in/ali razrednik, šolska svetovalna služba ali drug strokovni delavec. Če učenec naloge/zadolžitve v dogovorjenem času ne opravi, prejme vzgojni opomin.

Izrek **vzgojnega opomina** poteka skladno s 60. f členom Zakona o osnovni šoli.

Zaradi manjše zmožnosti presoje posledic lastnih dejanj, ki so razvojno-psihološko pogojena, se učencem prvega triletja ne podeljuje vzgojnih opominov. Vse ostale stopnje posledic so enake kot za učence 2. in 3. triletja, z izjemo 1. razreda, kjer učiteljice učence šele navajajo na pravilno vedenje.

Prav tako se posledice neprimernega vedenja prilagodijo glede na sposobnosti dojemanja posameznega otroka v NIS in PPVI.

V primeru hujših kršitev razrednik ne upošteva postopnosti kaznovanja. Učenec takoj prejme višjo stopnjo ukrepa. Primeri hujših kršitev so navedeni v Pravilih šolskega reda OŠ Brinje Grosuplje.

V primeru hujših kršitev, pri katerih je potrebno takojšnje ukrepanje z namenom zavarovanja zdravja in življenja ter šolske ali posameznikove lastnine, je postopek skladen s 60. f členom Zakona o osnovni šoli.

V primeru ponavljajočih se kršitev pri posameznem učencu lahko razrednik kot ukrep predlaga tudi premestitev učenca v drug oddelek. Odločitev o tem sprejme oddelčni učiteljski zbor.

2. 4. 2 Vzgojni ukrepi v primeru pohvalnega vedenja

Učenci so lahko za uspešno in prizadevno delo in vedenje v šoli pohvaljeni ali nagrajeni.

Pohvaljeni so v primeru, da izpolnjujejo vsa pričakovana vedenja in pri tem zelo (pozitivno) izstopajo v primerjavi z ostalimi učenci ali izpolnjujejo enega od dodatnih pogojev na posameznem področju.

Praviloma so pohvaljeni za dlje trajajoče pohvalno vedenje (pol šolskega leta ali celo šolsko leto), lahko pa tudi za krajše časovno obdobje, če je njihovo vedenje bolj intenzivno oz. z upoštevanjem značajskih lastnosti posameznika.

V okviru enake vrste pohvalnega vedenja učenec lahko prejme:

1. ustno pohvalo,
2. pisno pohvalo razrednika ali mentorja,
3. manjšo nagrado razrednika ali mentorja,
4. priznanje ali nagrado ravnatelja,
5. nagradni izlet.

Razrednik oz. strokovni delavec si pri izbiri pohvale/priznanja/nagrade pomaga z **natančnejšo opredelitvijo v pravilih šolskega reda**, kjer so opisana pričakovana vedenja ter posebej pohvalna vedenja, praviloma pa se:

pisne pohvale podeljujejo za:

- prizadevnost ter doseganje odličnih rezultatov pri pouku, interesnih in drugih šolskih dejavnostih,
- vztrajnost in doslednost pri opravljanju šolskih obveznosti,
- spoštljiv odnos,
- bistven napredek v znanju v primerjavi s preteklim šolskim letom,
- posebej prizadevno in učinkovito delo v oddelčni skupnosti učencev ali skupnosti učencev šole s ciljem graditve dobrih medosebnih odnosov,
- vzorno vedenje,
- sodelovanje v prostovoljstvu (npr. nudenje učne pomoči, pomoč v podaljšanem bivanju, drugo),
- celoletno sodelovanje pri organizaciji in izvedbi različnih dejavnosti in prireditev, pomembnih za delo šole,
- izjemno opravljanje nalog dežurnega učenca,
- samoiniciativnost pri opravljanju dodatnega dela,
- samoiniciativno skrb za zdravje in varnost ter izvedene dejavnosti, ki prispevajo k ohranjanju oz. izboljšanju zdravja/varnosti,
- samoiniciativno opravljanje dejavnosti, ki prispevajo k ohranitvi oz. izboljšavi šolskega inventarja oz. šole.

Pisne pohvale podeljujeta razrednik ali mentor dejavnosti, skupinske pohvale lahko tudi ravnatelj.

Priznanja se podeljujejo za:

- delo oz. dosežek, ki je pomemben za celotno šolo ali znatno prispeva k ugledu šole v širši skupnosti,
- večletno prizadevnost in doseganje odličnih rezultatov pri šolskem delu (velja le za učence 9. razreda),
- uvrstitev na prva tri mesta na tekmovanjih in srečanjih učencev, ki so organizirana za območje celotne države (zlato, srebrno), na katerih učenci zastopajo šolo,
- večletno prizadevno sodelovanje in doseganje odličnih rezultatov pri interesnih in drugih dejavnostih šole (eko šola, skupnost učencev šole, druge interesne dejavnosti),
- večletno vzorno vedenje.

Nagrade

A) Nagrada učencem po ustnih in pisnih pohvalah:

je manjša; odvisna je od področja, pri katerem se je učenec izkazal, in od njegovih individualnih značilnosti. Manjše nagrade podeli razrednik ali mentor.

B) Nagrada učencem, ki prejmejo priznanje

Učenci, ki prejmejo priznanje, so lahko tudi nagrajeni. Vrsto nagrade za posameznega učenca določi ravnatelj v sodelovanju z razrednikom oz. mentorjem, načeloma pa je nagrada knjiga, športni rekvizit ali drug pripomoček. Priznanja in večje nagrade podeli ravnatelj ob zaključku šolskega leta na slavnosten način.

Nagradni izlet

Ob koncu šolskega leta se 45 učencev cele šole, ki se še posebej odlikujejo z vzornim vedenjem, udeleži nagradnega brezplačnega izleta, ki poteka v času pouka. Med izbranimi učenci je praviloma po en učenec vsakega oddelka, ki med šolskim letom izkaže največ pohvalnih vedenj in nima nobenega ukrepa 3. ali višje stopnje. Ostale učence izbere učiteljski zbor.

2. 4. 3 Evidentiranje vzgojnih ukrepov

O vzgojnih ukrepih/pohvalnih vedenjih se vodijo ustrezni zapisi. Zapise vodijo učitelji, razrednik, svetovalna služba ali oseba, ki vodi obravnavo.

3. OBLIKE VZAJEMNEGA SODELOVANJA S STARŠI

Da bi lahko skupaj enotno delovali pri vzgoji otrok, je nujno redno in kvalitetno sodelovanje šole in staršev. Starši podpirajo učitelja pri delu z otroki. V primeru kakršnih koli težav starši upoštevajo načelo postopnosti reševanja problemov, in sicer:

- učenec – učitelj,
- učenec – učitelj – razrednik,
- učenec – starši – učitelj – razrednik,
- učenec – starši – učitelj – razrednik – šolska svetovalna služba,
- učenec – starši – učitelj – razrednik – šolska svetovalna služba – ravnatelj.

S starši sodelujemo tako pri doseganju učno vzgojnih ciljev kot pri reševanju razvojnih in osebnih težav njihovih otrok ali skupin otrok. Zanje izvajamo popoldanske govorilne ure, roditeljske sestanke, od oktobra dalje individualne dopoldanske govorilne ure, predavanja, delavnice, svet staršev, svet šole. Zaradi narave dela učitelja so vmesni prihodi staršev in pogovori v času, ko ima učitelj pouk oz. se nanj pripravlja, zelo moteči. Govorilne ure izven predvidenih terminov so možne le v primeru izjemnih situacij in po predhodnem naročenem terminu. Poleg običajnih oblik sodelovanja spodbujamo medsebojno komunikacijo staršev in druge aktivnosti (srečanja, predstave, praznovanja, akcije) v okviru oddelčnih skupnosti in v okviru šole kot celote, kjer so priložnosti za izmenjavo zamisli, idej, predlogov, znanja.

Strokovni delavci šole, učenci in starši vzajemno sodelujejo pri oblikovanju življenja in dela šole, različnih vzgojno-izobraževalnih dejavnosti, oblikovanju vzgojnega koncepta šole in akcij za izvajanje preventivnih vzgojnih dejavnosti, svetovanju in usmerjanju, povrnitvi škode ipd.

V ta namen šola obvešča starše na različne načine (telefonsko, preko elektronske pošte, osebnega razgovora, pisno), odvisno od pomembnosti in nujnosti sporočila. V primerih, ko je potreben poglobljen razgovor o otrokovem vedenju ali težavah v šoli, starše povabimo na osebni razgovor. Od staršev učencev, ki izkazujejo težave na učnem/vzgojnem področju, se pričakuje redna udeležba na govorilnih urah. Z namenom zagotavljanja varnosti od staršev pričakujemo:

- da nas sproti obveščajo o vseh pravno-relevantnih zadevah;
- če je njihov otrok vključen v podaljšano bivanje, nam morajo podati točne podatke o osebi, ki bo otroka prevzela. V primeru kakršnihkoli sprememb nas morajo o tem pisno obvestiti;
- da nam vnaprej pisno napovejo kakršnokoli odsotnost učenca od pouka (npr. odhod k zobozdravniku).

V primeru, da otrok samovoljno zapusti šolo, zanj v tem času ne prevzemamo odgovornosti.

Starši imajo možnost podajanja ustnih ali pisnih pobud, vprašanj, predlogov in pripomb, nenazadnje tudi pohval.

Pri komunikaciji strokovnih delavcev šole in staršev pričakujemo spoštljiv odnos, saj je spoštovanje ena temeljnih vrednot našega vzgojnega načrta.

4. VKLJUČEVANJE STARŠEV V URESNIČEVANJE VZGOJNEGA NAČRTA

Starši sodelujejo pri pripravi in evalvaciji individualiziranega vzgojnega načrta v postopku vzgojnega ukrepanja.

Pri reševanju določenega problema so starši dolžni tedensko ali vsakodnevno sodelovati s strokovnimi delavci šole skladno z dogovorom.

Pri uresničevanju vzgojnega načrta šole so dolžni sodelovati vsi starši. V primeru, da bomo vsi iskali poti in prispevali znanje za rešitev problemov, bodo naša prizadevanja obrodila sadove.